

STADSVERKENNINGEN TILBURG.

Verslag ronde 21, gelopen 28 augustus 2023.

Het gebied omsloten door de Korvelseweg, de Korveldwarsstraat, Nieuwstraat, De Ruijterstraat, Veestraat, Oerlesestraat, Trouwlaan en Hesperenstraat.

Voordat we het verhaal van deze stadsverkenning beginnen een korte algemene inleidende uitleg. De wandelingen worden steeds gelopen door Ton Goossens, Ad van Eijck en George Bedaux. Ad maakt foto's van de panden, George beschrijft de wandelingen en Ton schuift de foto's in de tekst van George. We hebben het over **HIP**panden; HIP staat voor Heemkunde Inventarisatie Project. Wij geven een pand een HIPstatus als het geen gemeentelijk- of rijksmonument is maar wij (Ton, Ad en George) het wel monumentwaardig vinden.

We hebben het regelmatig over het Bouwarchief. Vanaf 1906 is de gemeente Tilburg begonnen met het registreren van alle te bouwen en te verbouwen werken. In het bouwarchief zijn alle bouwvergunningen met bijbehorende tekeningen van nieuwbouw en verbouwingen bewaard. Vanaf rond 2000 is dit papieren archief ook digitaal in te zien. Van panden die voor 1906 gebouwd zijn staat in het bouwarchief dus geen informatie over de bouw zelf ter beschikking, wel informatie over verbouwingen van die panden die na 1906 hebben plaatsgevonden.

Wij hebben het over **verbeterpunten**: dat zijn plekken die wij van een niet aanvaardbare kwaliteit vinden.

We citeren met regelmaat uit:

'Het Tilburg e.o. van Architect Jos. Donders geschreven door Donders' kleinzoon Wout van Bommel.

De BONAS publicatie 'Jos. Bedaux architect (1910- 1989)', geschreven door Christel Leenen.

De serie 'moNumenten' in Tilburg, deel 1, (nr. 1 tm 100), 2 (101 tm 200), 3 (201 tm 300), 4 (301 tm 400) en 5 (401 tm 500) van de Heemkundekring Tilborch.

'Tilburg in 94 stadsverkenningen' behandelt alle huizen en gebouwen van Tilburg. De nieuwe wijken De Blaak, Tilburg Noord en de Reeshof zijn in deze publicatie niet meegenomen evenals de voormalige gemeentes Berkel Enschoot, Udenhout en Biezen Mortel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze stadsverkenning mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, scans, opnamen of enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het redactieteam van het redactieteam dat bestaat uit George Bedaux, Ad van Eijck en Ton Goossens.

Korvelseweg 90

Korvelseweg 90-96

We beginnen vandaag op de **Korvelseweg** nr. 90 en dat begint meteen al goed. Een rij van één winkelhuis en drie woningen, nr. 90, 92, 94 en 96. Ze staan alle op de rijksmonumentenlijst en we schreven er eerder een moNument van de week over waar ik onderstaand uit citeer.

Deze woonhuizen met winkel werden gebouwd in 1878 in opdracht van J.C. van Beurden. Het zijn rijksmonumenten. Het eenlaagse blok heeft een rechthoekige plattegrond en een zadeldak met rode Oudhollandse pannen. De gevels zijn opgetrokken uit handgevormde baksteen met een gepleisterde plint en rechte steekankers. De schuifvensters hebben houten dorpels en glas-inlood bovenlichten onder de afsluitende strek. Het hoekpand op nummer 90 heeft de meest gedetailleerde gevel met een winkelpui met etalageraam. Onder het etalageraam zit een gevelsteen: J.C. v B 25-5-1878, verwijzend naar de opdrachtgever die de huizen op 39-jarige leeftijd liet bouwen. In de winkel was aanvankelijk een sigarenzaak gevestigd, maar al erg lang worden er pompen en pomponderdelen verhandeld. Links van de rij woningen stonden ooit kleine huisjes. Op het erf van nr. 90 staat een bakstenen schuur. Via deze schuur kan men droog de smederij aan de Korveldwarsstraat 3 bereiken. Voor 1878 woonde er al een J.F van Beurden op Korvel. J.C. van Beurden gaf in 1968 de leiding van het bedrijf aan zijn zoon F.G. over en F.G. werd rond 2000 op zijn beurt opgevolgd door zijn zoon E.J van Beurden. Het bedrijf verkoopt en onderhoudt nog steeds pompen en machineonderdelen. Het is een van de oudste familiebedrijven in Tilburg.

Korvelseweg 98-102

De woning op nr. 98 is in 1939 gebouwd in opdracht van de onderwijzer C. Dankers maar een ontwerp van architect A. de Wijs. De raamindelingen zijn sterk versoberd. Twee deuren delen het gebruik van de portiek. Een verzorgde gevel. Nr. 102 is in 1924 als winkelhuis gebouwd naar een ontwerp van Constant Panis. De bovengevel heeft nog de oorspronkelijke gevel, beneden was links een voordeur met het woonkamerraam en rechts daarnaast de winkelpui. De naam van de winkelier is helaas op het bouwformulier niet te lezen.

Korvelseweg 104-106

Rechts hiervan op nr. 104 werd in 1952 een woning tot winkelhuis verbouwd en daarbij tref ik de naam van C. van Ouweland. In 1971 worden de twee panden tot één winkelhuis verbouwd in opdracht van juwelier P. de Graaf, naar een ontwerp van L.P.M. de Graaf. Aan de gevel van toen is niet veel veranderd.

Het pand op nr. 106 is in 1937 gebouwd als woonhuis in opdracht van de expediteur F. van Casteren-van der Weegen en naar een ontwerp van Ouborg en van der Weegen. De bakstenen erker liep tot de begane grond naar beneden door totdat in 2015 dit deel van de erker en de voordeur plaats moest maken voor een vlakke pui.

De gevel van nr. 108 is in 1932 veranderd in opdracht van koopman Van Gestel. Het ontwerp van toen was van F.P.J. Ruts. In 2008 is er op de begane grond een platte winkelpui aangebracht.

Korvelseweg 108a

Dan volgt op **nr.108a** een bijzonder huis. Het is gebouwd in 1932 in opdracht van graanhandelaar W. Teurlings-de Jong. Het ontwerp is van A.A.C.J. de Chêne. Een mooi huis met die topgevel met een fraai rond balkon en daaronder die erker met gebogen glas. Zonnestralen rond de halfronde portiek, te veel om op te noemen. We zetten het op onze **HI**lijst.

Korvelseweg 108 b-c

Het winkelhuis op nr. 108b is in 1932 gebouwd in opdracht van L. van Gestel (was hij loodgieter?). Frans Hovers was de architect. Zijn tekening is erg onduidelijk zodat het moeilijk vast te stellen is wat er van de gevel nog origineel is.

Bij nr. 108c valt de gevelbeëindiging op: trapsgewijs met zwarte gevelafdekkpannen. Dit winkelhuis is in 1934 gebouwd in opdracht van Mej. C. Donders van beroep 'koopvrouw'. Schoenenmagazijn St. Jan heette haar winkel en J. Smolders haar architect. In 1941 werd de erker die op de tweede bouwlaag links in de gevel zat verplaatst naar het midden door architect Ruts. Ruts heeft ongetwijfeld ook voor de gevelafdekkpannen gezorgd. We zagen ze eerder bij zijn bouwwerken. De raamindelingen van dit huis zijn later sterk vereenvoudigd.

Korvelseweg 110-110a

Op nr. 110 tref ik in het bouwarchief bouw informatie aan van de Schoen- en Lederfabriek van Arendonk aan van 1908, 1911, 1920 en 1922, een mooi fabrieksgebouw dat hier op nr. 110 gestaan zou hebben. Gedateerd 1932 tref ik de bouwvergunning aan voor het bouwen van een winkelwoonhuis op naam van A. Vos Teurlings. Het is het huis dat we nu op nr. 110a zien staan, een ontwerp van Constant Panis. De ramen op de tweede bouwlaag hebben hun indeling verloren.

Ik lees in Wiki Midden Brabant: 'in 1929 wordt het monumentale pand aan de Korvelseweg door brand verwoest en werden de activiteiten (van Van Arendonk) volledig verplaatst naar de Nieuwstraat.

Van het pand op nr. 110 kunnen we dus weinig zeggen. Het zal ook rond 1930 gebouwd zijn en het zou niet verbazen als ook hier architect Panis voor ingeschakeld is.

Korvelseweg 112-114

De panden 112 en 114 maakten rond 1916 al deel uit van de fabrieksgebouwen van Van Arendonk. In 1916 wordt het woonhuis op 112 verbouwd tot winkelhuis en verandert het winkelhuis op nr. 114 tot woning. A. Machen en W. Meyneken zijn de architect van Van Arendonk. Dan kom ik in 1924 op nr. 112 de naam tegen van banketbakker A. Verschuuren van Liempt. En op nr. 114 verbouwt in 1926 mej. C. Simons het woonhuis tot winkelhuis en ontstaat ongeveer de huidige gevel. Nr. 112 en 114 zullen denk ik rond 1890 gebouwd zijn.

Korvelseweg 116

Nr.116 heeft een veelbewogen geschiedenis. In 1919 bouwde Jos van Zantbeek hier een eenlaags winkelwoonhuis en smederij onder architectuur van Jos. Donders. (zie pag. 102 publ. Wout van Bommel). Dit pand wordt rond 1957 gesloopt en op de vrij gekomen plaats bouwt in 1958 de N.V. P. de Gruyter en Zn. een winkel met magazijn en twee bovenwoningen, twee lagen hoog. T. Wilschut was toen de huisarchitect van de Firma de Gruyter. In 2014 krijgt het pand een derde bouwlaag en worden de twee bovenwoningen veranderd in tien appartementen. Het ontwerp is dan van M2M Architectuur uit Middelbeers. De Gruyter is dan allang vertrokken.

Korvelseweg 118-120

Op nr. 118 en 120 zien we twee woningen van architect Jos. Bedaux. Ik citeer uit de BONASpublicatie Jos. Bedaux Architect (pag. 141):

De verbouwing van de woningen betreft alleen de voorgevels en de kap. Jos. Bedaux brengt hoge stalen ramen en deuren aan met decoratieve Franse balkons op de eerste verdieping. In de nieuwe met leien gedekte kap brengt Bedaux twee ronde dakkapellen aan.

Verder trek ik in het bouwarchief het volgende over deze woningen aan. Ze zijn in 1905 gebouwd in opdracht van Gebr. J. en H. van der Weegen. In 1907 werd rechts ervan een timmerwinkel gebouwd. De gevelverbouwing van Bedaux vond in 1952 plaats. De stalen ramen in de woonkamers zijn rond 2000 vervangen door houten ramen met isolatieglas.

Korvelseweg 120-126a

Dan volgt op nr. 122 de in 1973 gebouwde RaBobank. De voor en achterkant grenst direct aan twee straten. Van der Weegen had hier vroeger zijn timmerwinkel. Over de bank zwijgt het bouwarchief. Het betreft jarenzeventig architectuur van Van Oers Architectuur en Stedebouw. De naam RaBo staat intussen wat minder prominent op de gevel. Het staat me bij dat de gevelplaten nog niet zo lang geleden vernieuwd zijn. Boven wordt gewoond. (nr. 122, 122-01, 124, 124a, 126, 126a.).

Korvelseweg 120-126aA

Korvelseweg 120-126aDm

We gaan de hoek om, waar de gevel van het voormalige bankgebouw zijn tweede voorgevel heeft. De gevelplaten aan de rechterkant zijn los geraakt. Een **verbeterpunt** laat Ad, al fotograferend, weten.

Nieuwstr 258-260

Aan de overkant zien we op het adres **Nieuwstraat nr. 258 en 260** een in 1935 gebouwd dubbelhuis met werkplaats. De opdrachtgever was W. van de Gevel. De naam van de architect valt jammer genoeg niet te ontcijferen. We zien een mooi gemetselde roodbruine bakstenen gevel met een topgevel met daarin twee rechte dakkapellen, mooie gebogen overstekken en bloembakken onder de ramen. Ton wijst op de fraai vormgegeven bladvergaarbak die de bovenkant van de rechter hemelwaterafvoer siert. We plaatsen deze goed geconserveerde woningen op onze **HI**lijst.

Nieuwstr 262-274A

Nieuwstr 262-274

Op nr. 262 zien we weer jaren zeventig architectuur. Hier met opvallende afgeschuinde daken. Dit gebouw, winkelruimte met zes bovenwoningen is in 1979 gerealiseerd in opdracht van De Stern B.V. in Oisterwijk en ook hier was Van Oers Architectuur en Stedebouw de architect.

Hesperenstr 10-16

Op Hesperenstraat nr. 10 tm 16 zien we vier huizen die in 1905 gebouwd zijn in opdracht van J. van Oosterhout. Ze zijn nog vrij goed geconserveerd gebleven. Alle vier hebben ze nog de smalle hoge voordeuren en de smalle woonkamervensters. Ook de mansardekap heeft nog zijn kruispannen en bescheiden dakramen.

Op nr. 18 komen we in het bouwarchief nog interessante informatie tegen gedateerd van 1927. Dan krijgt de Schoen- en Lederfabriek van Arendonk vergunning voor het

verbouwen van 4 woningen tot magazijn, inhoudende het dicht metselen van ramen en deuren en het plaatsen van een betonschutting van 3 meter hoog.

Hesperenstr 18-30

Nu treffen we op nr. 18 tm 26, 26a, 28, 28a, 30, 30a, 32, 32a, 34 en 34a veertien woningen die gebouwd zijn in 1986 en onderdeel uitmaakten van het plan voor de bouw van 60 woningen op het Amfasterrein, in opdracht van Publieke Werken, naar een ontwerp van Jacq. De Brouwer van Bedaux Architecten. Woningen met moderne gevels en platte daken. Op de tweede bouwlaag zien we onder een rollaag een gevel van geelgrijze baksteen. Op de begane grond tussen twee over alle gevels doorlopende horizontale natuurstenen banden de woonkamerramen afgewisseld met in een bijzonder patroon gemetselde witte verblendstenen.

Hesperenstr 38

We steken de Hesperenzijstraat over en vervolgen de Hesperenstraat met het hoekhuis op Hesperenzijstraat nr. 36, dat samen met Hesperenstraat 38 in 1924 gebouwd is in opdracht van de Firma Weduwe H. van der Weegen: een winkelhuis en een woonhuis. De architectuur is van A. Machen. Er is met name in het winkelhuis in de loop der tijd wat aan de gevel veranderd. In 1977 is de winkelbestemming veranderd in een woonbestemming. Ook is de gevel van de voormalige winkel wit geschilderd. Ik kom in het archief de naam van G. Otten tegen.

Hesperenstr 40-50

Hesperenstr 48-50

Op nr. 40 tm 50 zien we zes huizen die de Firma H. van der Weegen in 1912 gebouwd heeft in opdracht van Jac. Vennix. Het gebeurde via twee bouwvergunningen, een voor vier woningen, 40 tm 46, en de ander voor twee, nr. 48 en 50. De woningen hebben nog alle hun mansardekap kunnen bewaren. Nr. 42 heeft zijn raam verlaagd en verbreed, bij nr. 46 is dat in 1962 gebeurd; toen is hier ook de voordeur verlaagd. Bij nr. 50 is de voordeur en het raam in 1970 aangepakt. De royale dakkapel is hier in 1998 aangebracht. Bij nr. 40 en 46 zien we nog de dakkapellen die oorspronkelijk lijken. Overal zien we nog de opvallende draagconstructie onder de goot.

Hesperenstr 52-54

Op nr. 52 heeft machinist A. N. Jansen in 1927 dit huis laten bouwen, naar een ontwerp van F. van Herpt. Alles lijkt nog op het oude.

Bij nr. 54 is dat niet het geval. Dit huis is in 1928 (?)gebouwd in opdracht van J. de Bruijn, arbeider van de Centrale Werkplaats.(Spoor) Waarschijnlijk werd dezelfde architect ingeschakeld. Ook hier is de handtekening niet goed te lezen. Beneden zaten er twee smalle ramen in de gevel en boven had de erker in ieder raam een bovenlicht, tot 1988 toen een verbouwing de huidige gevel opleverde.

Hesperenstr 65-62

Nr. 56 en 62 zijn de twee overgebleven adressen van het gebouw dat hier in 1928 gerealiseerd werd door de firma Wortel en Buijsing, twee beneden en een bovenwoning met in het midden een onderdoorgang naar een bouwmaterialenopslagplaats achter op het terrein. Een mooi ontwerp van architect A. Machen. Nr. 58 heeft nog zijn oorspronkelijke gevel met raamindelingen behouden. De onderdoorgang die oorspronkelijk een segmentboog had is later recht getrokken.

Hesperenstr 64-72

Hesperenstr 74

Op nr. 64 tm 74 heeft bakker Santeagoets in 1930 vier woningen en twee winkelhuizen laten bouwen. De architectuur is van Bern. Simons geweest. In nr. 64 werd een kapsalon voorzien en de bakker kwam op nr. 74. De ramen boven waren op één na (die boven de winkel op nr. 74 had een kruisraam) T-ramen en beneden, behalve bij de winkels, kruisramen. Eenvoudige, nette huizen.

Trouwlaan 91d

En dan zijn we opeens in de Trouwlaan beland en zien daar tot onze verbazing dat die Santeagoets met zijn zes panden nog niet uitgebouwd was in 1930. In 1933 voegt hij daar nog op Trouwlaan 91 d in 1933 nog een winkelhuis en een bakkerij aan toe. Hij laat Bern. Simons aan zijn imperium door tekenen en dat tekenwerk wordt bekroond met een prachtige winkel met een balkon dat uitkijkt over een vijfsprong van straten dat de Trouwlaan hier is. Alles ziet er nog net zo uit als op de tekening van negentig jaar geleden. In 1988 is het winkelhuis en de bakkerij veranderd in drie woningen.

Trouwlaan 91 b

Trouwlaan 91a

Op nr. 91 b en 91a treffen we twee woningen aan die in 1933 gebouwd zijn in opdracht van F. de Kort. Het ontwerp is van Bouw- en Werktuigk. Bureau Frans Hovers en nu je het zegt, zo'n hoge muur met een horizontale rij van heel veel nisjes zagen we eerder in een bouwwerk van Hovers aan de Nieuwe Bosscheweg. Wat opvalt is dat de linkerwoning niet enkel dwarskap is. Er zit nog een klein stukje dwarskap aan, slechts ter breedte van de gang. De linkse dakkapel van nr. 91a is de originele.

Trouwlaan 91-87

Op nr. 91, 89 en 87 zien we drie woningen die in 1915 hier gebouwd zijn door de 'Gezusters de Kort'. Ze waren toen nog eenlaags met mansardekap. Nr. 91 had twee ramen en boven de voordeur een topgeveltje met raam, twee ander huizen hadden geen tweede raam maar wel een bescheiden dakkapel. In 1968 is de gevel van 91 omhooggegaan. De indeling van de nieuwe ramen van toen is later gesneuveld. Ook 89 en 87

moesten niet kort na 1968 aan verhoging van de gevel geloven. Dat gebeurde in 1977. Ook hier is de raamindeling van toen uit het beeld verdwenen.

Trouwlaan 85

Op nr. 85 is weer veel gebeurd. Het begon in 1922 toen slager J. van Huijgevoort naar een ontwerp van de bouwkundige F.P.J. Ruts een winkelhuis liet bouwen, in twee lagen met een plat dak met een forse overstek. Na vier jaar laat de slager het pand van een grote Franse kap voorzien, waarvoor hij echter niet Ruts als architect inschakelde maar Arn. van Poppel. Was het omdat Ruts dat dak niet vond passen op 'zijn' woning of hadden Ruts en de slager om een andere reden onmin gehad tijdens het eerste project? En van Poppel was nog niet klaar in 1926. In 1934 mocht hij aan de achterkant nog een stuk bijbouwen, in twee lagen en dit keer wel met plat dak. Ook werd de voorgevel aan de Trouwlaan gewijzigd; de etalage werd vergroot en kreeg een heel ander gezicht. Het raam dat er links naast zat werd dicht gemetseld. De andere etalage kreeg eenzelfde dessin.

Hesperenzijstr 9-1

We gaan linksaf de Hesperenzijstraat in. Aan de rechterkant zien we daar eerst een rijtje huizen met wat administratieve onduidelijkheid die vooral zijn oorzaak vindt in de vage tekeningen van 1922 van architect A. Machen. Die tekende voor J. van Arendonk Schoenen Lederfabrieken hier toen een plan voor 'vijf woningen en vijf winkelhuizen met bovenwoningen'. Hier op nr. 1 tm 9 staan de vijf woningen. Oorspronkelijk vijf kleine woningen, eenlaags met voordeur en woonkamerraam en in de mansardekap een eenvoudige dakkapel. Nr. 1 en 5 waren in 1976 onbewoonbaar verklaard. De Gemeentelijke Woningdienst heeft ze toen weer bewoonbaar gemaakt. Nr. 3 heeft zijn gevel in 1968 opgetrokken en nr. 7 deed dat in 1980. Nr. 9 heeft ook een opgetrokken

gevel maar daar geen datum bij. De vijf winkelhuizen met bovenwoningen komen we straks in de Trouwlaan tegen.

Hesperenzijstr 6-24

We kijken naar de overkant waar we op nr. 6 tm 12 vier woningen zien die in 1934 gebouwd zijn in opdracht van landbouwer F. de Kort en getekend door Bouw- en Werktuigkundigbureau Frans Hovers. Rustige huizen.

Dan volgen op nr. 18 tm 24 vier woningen die later gebouwd zijn en wel in 1977. Schoones van Ham B.V. uit Dongen was de opdrachtgever en ook de architect, Architectenburo van Ginneken kwam uit Dongen. Doordat de woningen nogal scheef op de kavel stonden kon de architect een knik in de voorgevel maken, zowel in de woonkamer als in de bovengelegen slaapkamer.

Zernikestr 27-17

We buigen niet mee verder de Hesperenzijstraat in omdat dat verder een achterkantenstraat is, maar gaan rechtdoor de Zernikestraat in. Rechts zien we daar op nr. 196 tm 180, negen woningen van het Amfasplan en links op nr. 47 tm 1 nog eens 24 woningen van dit plan met Publieke Werken als opdrachtgever en architect Jacq. de Brouwer van Bedaux Architecten.

Zenikestr 2-178 A

We kijken terug naar rechts en zien daar aan de overkant een woningbouwcomplex van in totaal 89 appartementen, gebouwd in vijf en gedeeltelijk in vier lagen met aan de kant van de parkeerplaats de galerijkant en aan de andere kant, aan de Debijestraat en Zernikestraat, de mooiere kant, met ronde balkons. Het bouwjaar is 1986, een ontwerp van Van Oers Samenwerkende Architecten en de opdrachtgever is Stichting Bijzondere Woningbouw in Amersfoort geweest. Het adres is Zernikestraat nr. 2 tm 178.

We lopen via de Nieuwstraat rechtsaf, waar we achter de Korvelseweg nog wat panden aantreffen. Het bouwarchief is hier niet helemaal duidelijk, maar ook de vage tekeningen die ik daar aantref dragen niet aan duidelijkheid bij. Op nr. 109 zie ik, gedateerd op 1924, een tekening van een verbouwing van een dubbel woonhuis in opdracht van de Van Arendonk Fabriek. Op nr. 105 een tekening van 1925 van opdrachtgever metselaar P. Spapens die twee woningen laat verbouwen onder architectuur van A. Machen. En op nr. 99 een tekening van C.J. en F. van Meerendonk voor de bouw van een magazijn voor Jos van Zantbeek, gebouwd in 1941. Dit magazijn is als ik het goed begrijp in 2010 verbouwd tot woongelegenheden.

Korveldwarsstr 13-3

Dan lopen we een stukje door en slaan dan linksaf de Korveldwarsstraat in waar de linkerkant vandaag op ons programma staat. Nr. 3 tm 13, bijzondere architectuur, waar we eerder een moNument van de week over schreven waaruit ik hier graag citeer (nr.230):

Dit blok van vijf woonhuizen met smederij werd in 1917 gebouwd in opdracht van smid van Beurden. Jos. Jongen Heerkens was aannemer en architect. Het is een rijksmonument.

Al in 1879 stond in het Tilburgse adresboek smid J.C. van Beurden vermeld op het adres Korvelseweg 90. Uit andere bronnen, zoals bewaard gebleven werkboekjes, blijkt dat hij hier al jaren daarvoor actief was. In 1917 liet hij om de hoek in de Korveldwarsstraat een smederij en huurwoningen bouwen.

Dit eenlaagse blok heeft een mansardekap met leien en daarboven zwarte kruispannen. De gevels zijn opgetrokken uit machinale baksteen met een gepleisterde plint en gekrulde smeedijzeren sierankers. Vensters en deuren wisselen elkaar ritmisch af. Elk pand heeft een raam en een deur, alleen nummer 13 bezit twee ramen met daartussen de voordeur. Net als de schuifvensters hebben de deuren een achtruits bovenlicht met groen glas.

Bij het hoekhuis op nr. 13 zien we een afgeschuinde hoek met een topgeveltje. De smederij heeft dubbele houten deuren onder een stalen latei met rozetten en een nog vrijwel geheel oorspronkelijke inrichting met onder meer een smidsvuur met ijzeren schouw. Op de vloer liggen kopse blokjes hout in vlechtpatroon. Ook de dakkapel is hier nog de oorspronkelijke.

De woningen zijn rond 1980 gerenoveerd en van een eigentijdse dakkapel voorzien.

We lopen terug en gaan rechtsaf de Debijestraat in waar we aan de linkerkant op nr. 6 tm 20 nog eens acht woningen van het Amfasplan zien: Publieke Werken, Bedaux Architecten, 1986.

Nieuwstr 192-Debijestr 2

We lopen weer terug en zien op nr. 4 en 2 en vervolgens op de adressen Nieuwstraat 194 en 192 het Amfasplan een gestapelde vorm aannemen. Het wordt hier even drie lagen hoog, om vervolgens bij nr. 190 weer in de tweelaagse modus terug te keren.

Nieuwstr 178-188

Nieuwstr 182

De nrs. 188 tm 178 zijn alle zes in 1911 gebouwd als identieke woningen. Nr. 188, 186 en 182 laten hun oorspronkelijke gezicht nog zien. Landbouwer N.Q. Priems was opdrachtgever. Hij had zijn boerderij links naast deze woningen. Mooie woningen met hun siermetselwerk onder de kroonlijst en opvallend tegelwerk in het boogveld onder de getoogde rollagen boven de ramen. De verhoogde voorzetgevel van nr. 184 dateert van 1983 en die van 180 en 178 van 1972.

Nieuwstr 174

Bieuwstr 174 Da

Nr. 174 is de boerderij op de hoek. Deze stond er al eerder dan het bouwarchief werd opgericht, toen nog een eenlaagse gevel met de deur in het midden. De bijbouw aan de rechterkant stond er ook al. De oudste gegevens uit het archief zijn van 1914 toen er door N.Q. Priems iets aan de grote schuur direct achter de boerderij werd aangebouwd. In 1935 heeft B. Priems in de bijbouw een melkwinkel aangebracht, aan de linkerkant

waar nu het grote raam zit. In 1964 vindt er een verbouwing en uitbereiding van de boerderij plaats. De voorgevel krijgt een tweede bouwlaag en de voordeur verhuist naar rechts en de ingang naar de melkwinkel wordt met een raam dicht gezet. Deze verbouwing past in onze ogen niet bij de stijl van het oorspronkelijk geheel. In 1968 wordt er naast de bijbouw nog een garage aan het geheel toegevoegd.

Nieuwstr 172-164

Nieuwstr 164-166

We steken de Trouwlaan over en zien daar het hoekpand met adres Nieuwstraat 172-170 (en Trouwlaan 108). Het zit ingewikkeld in elkaar met dit pand. Er stond rond 1900 al een woning met winkel. In 1910 wordt daar een bakkerij bijgebouwd lijkt het. Ik kom de naam tegen van J.W. van Gorp. In 1920 koopman P. Maas. In 1965 wordt de woning en het winkelhuis nr. 170 en 172 één winkelhuis. Er komt een showroom voor H. de Zeeuw. Nr. 172 en 170 zijn nog tot 1990 eenlaags met zadeldak. De gevel gaat dan omhoog. Ze worden dan verbouwd tot winkel met bovenwoning en krijgen de huidige voorgevel. Pand 168 hoort blijkbaar ook bij het eigendom 172, 170, en 168. Ik kom er middels het bouwarchief niet uit.

Misschien dat nr. 166 wat meer duidelijkheid verschaft. Ik kom daar inderdaad een bouwvergunning tegen die iets verheldert. Een van 1925: in opdracht van slager van de Hout worden hier op 166, 168 en 170 twee woningen en een winkelhuis gebouwd. De architectuur is van Bern. Simons. Op 168 is nog te zien hoe 168 en 170 er ongeveer uitgezien moeten hebben in 1925.

Op nr. 164 is in 1964 door A. van Korven een nieuw huis gebouwd. Een ontwerp van J.A.P. Spijkers uit Goirle. Er is niet veel aan de gevel veranderd.

Nieuwstr 160-152

En dan dient zich bij de woningen 160, 158 en 156 weer een probleem aan. Ik tref op deze nummers in het archief een verbouwing aan die op naam staat van de fabrieksarbeider J.A. van Houtum die betreft drie woningen nr. 60, 58 en 56 die worden verbouwd tot twee woningen en een winkelhuis. En ik krijg hierbij alleen de tekening van de nieuwe toestand te zien. De tekening is gemaakt door A.A.C.J. de Chêne. Bij deze onduidelijkheid komt nog bij dat de streetview op nr. 156 geblurd is. Dus we moeten het met deze gegevens stellen.

Op nr. 154 en 152 zien we twee huizen die hun gevels al in 1926 hebben verhoogd. Ze kregen toen boven en beneden T-vensters. Nr. 152 heeft in 1973 zijn woonkamerraam vergroot.

Trouwlaan 63-57

We gaan terug naar de Trouwlaan, slaan die linksaf in en bekijken de rechterzijde. Op nr. 57 tm 63 zien we vier woningen die de Firma Joh. Appels hier gebouwd heeft in 1937. De woonkamerramen hadden een jarendertig raamindeling. Een horizontaal kalf en twee verticale stijlen zodat in het midden een vierkante ruit overblijft en boven drie bovenlichten en links en rechts twee zijramen.

Trouwlaan 81-65

Dan zien we vervolgens de 'vijf winkelhuizen en vijfbovenwoningen' van het bouwplan van Van Arendonk dat we eerder vandaag tegenkwamen, hier om de hoek in de Hesperenzijstraat. Beneden was er een winkelhuis en boven de bovenwoning met voor ieder een aparte voordeur aan de straat. Zo had je oorspronkelijk nr. 65/67, 69/71, 73/75, 77/79 en 80/82. Doordat er in de loop van de tijd een bovenwoning samengetrokken werd met een benedenwoning is nu de adressering, 65, 69, 73/75, 77/79 en 80/82. Doordat de tekeningen van architect A. Machen erg onduidelijk overkomen kunnen we over de oorspronkelijke indelingen van de huizen niet veel vertellen. Ook voor de oorspronkelijke gevels geldt hetzelfde. We zien tussen huisnummer 77 en 79 boven een raam waarvan de indeling origineel lijkt. Ook beneden zien we daar een dergelijk raam en ook tussen de huisnummers 73 en 75. Toch interessant om te weten waar die vijf winkeltjes van de Firma van Arendonk voor gebruikt werden.

Trouwlaan 110-122

We gaan een stukje terug voor de overkant waar we op nr. 110 waren gebleven. Op nr. 110 tm 122 zien we zeven identieke woningen gebouwd in 1958. Meer informatie verstrekt het bouwarchief ons niet. Het is architectuur uit de wederopbouwtijd met betonnen lijsten rond de voordeuren en de vierkante ramen erboven en de gestapelde ramen in het woon- en slaaptravee. Woning nr. 114 lijkt ons het origineel nog het meest te benaderen. Een strak dak met voor iedereen nog een schoorsteen.

Trouwlaan 124-142

Trouwlaan 124-126 D

Dan gaan we verder terug in de tijd, naar de jaren twintig. In 1921 realiseerde de Afdeling Woningbouwdienst van de Gemeente Tilburg hier rond de Trouwlaan een bouwplan voor in totaal 69 woningen en 4 winkelhuizen. De directeur van de Dienst was ook de architect van deze woningen: J. D. Meijssing. Hier op nr. 124 tm 146 zien we een rij van twaalf woningen van dit plan. De rij begint en eindigt met telkens twee woningen met dwarskap die iets naar voren uit de rij springen. Daar tussenin zien we zadeldakwoningen die sinds een renovatie in 1972 tweelaags zijn geworden. Op het bestaande metselwerk van de eerste bouwlaag is toen een strook metselwerk aangebracht van een 70 cm hoog en daar bovenop een doorlopende strook van ramen zonder onderverdeling. Bij een tweede renovatieronde die onlangs plaats gevonden heeft hebben een aantal van deze ramen weer de vooroorlogse horizontale raamindelingen gekregen. De woonkamerramen zijn toen kaal gebleven.

P Vroomansstr 13-15

We gaan linksaf de Pastoor Vroomansstraat in. Hier wordt het bouwplan van Meijnsing op nr. 21 tm 7 voortgezet met nr. 21 dat de Trouwlaanrij afsluit of begint en nr. 19 dat hetzelfde doet met de Pastoor Vroomansrij, beide huizen staan dwars op de achterliggende rij en zijn later, waarschijnlijk bij het optrekken van de gevels wit geschilderd. Op nr. 13 zien we een van de vier winkelhuizen die het plan kent. De drie ramen boven hadden oorspronkelijk geen onderverdeling. De verdeling die we nu zien is er bij de laatste renovatie in gemaakt, rond 2008. Beneden zat de winkeldeur oorspronkelijk in het midden tussen twee ongeveer vierkante etalageramen. We gaan via de overkant terug. Hier zien we weer woningen van het plan Herstructurering Uitvinders- en Zeeliedenbuurt waar we de vorige verkenning ook al mee kennis gemaakt hebben. In opdracht van Tiwos zijn op basis van een stedenbouwkundig plan van De Zwarte Hond uit Rotterdam twee volksbuurten geherstructureerd. Ik citeer uit de Architectuurgids Midden Brabant 2011:

'In drie fasen zijn de kleine eengezinswoningen vervangen door meer stedelijke woonvormen in een ruimere stedenbouwkundige opzet. Door op enkele plekken gestapelde bouw toe te passen is een hoge woningdichtheid verkregen. Bestaande en nieuwe pleinen en plantsoenen tussen de bebouwing zijn door groene straatprofielen met elkaar verbonden. In het centrum van de Zeeheldenbuurt is een plein met speelvoorzieningen gemaakt voor de door Joseph en Pierre Cuypers jr. ontworpen Gerardus Majellakerk (1923). Aan het plein liggen een Multifunctionele Accommodatie (MFA) en drie appartementsgebouwen. Alle bebouwing in de wijken is opgetrokken in een rode baksteen. De MFA is met een bruine steen de enige uitzondering. Terugliggende delen in dit gebouw en in de appartementsgebouwen zijn uitgevoerd in wit pleisterwerk, waardoor een plastisch beeld ontstaat. De eengezinswoningen in de wijken kenmerken zich door een afwisseling van liggend en staand metselwerk en betonnen lijsten rondom deuren en ramen.'

P Vroomansstr 12-20

Terug in de Pastoor Vroomansstraat zien we op nr. 12 tm 20 vijf woningen opgetrokken in een rode baksteen, gebouwd in 2008, opgedragen door TIWOS, getekend door DZH.

Trouwlaan 148-150

Dan gaan we weer de Trouwlaan in waar DZH als reactie op de forse bebouwing van de bakker aan de overkant hier een hoge wand van vier bouwlagen heeft neergezet voor slechts twee woningen: nr. 148 en 150.

Trouwlaan 152-186

Ook het volgende rijtje is gevuld met DZHwoningen, waarbij nr. 152 en 154 betonlijsten om de slaapkamerramen, nr. 156, 158 en 160 de lijsten om de woonkamerramen en nr. 162, 164 en 166 om de deuren hebben gekregen. Ook de hoogtes van de huizen verspringen.

We gaan even de Piet Heinstraat in waar het Tiwos-DZHplan van 2008 wordt voortgezet, heen, nr. 11 tm 5, vier woningen met lijsten om de woonkamerramen, en terug, nr. 32 tm 38, vier woningen met lijsten om de slaapkamerramen.

Trouwlaan 152-186

Dan weer linksaf de Trouwlaan in, de linkerkant, verder met de rode DeZwarteHondwoningen, nr. 168 en 170 met lijsten om de slaapkamerramen, nr. 172 en 174, met

lijsten om de woonkamerramen, nr. 176, 178, 180 en 182, met lijsten om de voordeuren en tot slot nr. 184 en 186 met weer lijsten rond de woonkamerramen.

Trouwlaan 188

En dan zien we op nr. 188 een gemeentelijk monument waar we eerder een moNument over schreven, nr. 305, dat ik hier graag citeer:

Een door stedelijke bebouwing omgeven voormalige langgevelboerderij, gemeentelijk monument. Een stoep en vier lindebomen scheiden dit vrijstaande pand van de straat. Het bedrijfsgedeelte lag links. Aan weerszijden van de dichtgemetselde staldeuropening zien we halfronde stalvensters, deels nog met V-roedeverdeling. Het woongedeelte springt iets naar voren met een gepleisterde plint over de hele breedte. Ook met sierankers in de muur. Boven de deur is het kalf versierd met een muizentandlijst. De lekdorpels bij de getoogde vensters gaan op in een doorlopende gepleisterde lijst. De zijgevels steken boven de dakrand uit en zijn afgewerkt met gepleisterde dekljsten. De linkerzijgevel heeft een hooideur. De achtergevel toont in het bedrijfsgedeelte twee dubbele staldeuren en een laadluik. Deze gevel is aan de bovenzijde afgewerkt met een bloktandlijst. Op voor- en achterschild van het mansardedak zijn dakramen aangebracht bij het woongedeelte. Links van de voordeur staat op een eerste steen de datum 28 augustus 1899 en de naam E.C. & M. Priems. Van 1947 tot eind 2017 heeft de boerderij een functie gehad binnen het transportbedrijf van deze familie. In de directe omgeving bevonden zich vroeger meer boerderijen. De huidige Trouwlaan was namelijk al in 1760 als 'Goilsche Pad', via de Bakertand, de kortste doorgaande verbinding met Goirle.

Trouwlaan 188 a-h

Dan vervolgen we met een woongebouw dat onderdak biedt aan acht woningen, nr. 188a tm h, gebouwd in 1982 in opdracht van Gebr. van Gijsel B.V. uit Diessen naar een ontwerp van Architectenburo Peter de Rooij uit Diessen. Gestapelde woningen over drie lagen.

Dan gaan we linksaf, de Oerlesestraat in, naar het tankstation aan de linkerkant op nr. 107. Dit station is hier gebouwd in 1962 door Caltex Petroleummij. uit den Haag: 'een woning, 20 garages en een bedieningsruimte'. In 1999 is blijkbaar de woning verdwenen. Er vond toen een 'hernieuwbouw' plaats: een Texaco servicestation met carwash.

Voorbij het station gaan we de Trompstraat in. Daar treffen we aan de linkerkant op nr. 43 een in 1941 door landbouwer W. Priems gebouwd schuur aan, een ontwerp van P.M.J. Wayers. Daar is niet veel aan veranderd.

Op nr. 37 en 35 zien we twee woningen die van 1970 dateren en gebouwd zijn door A. Lips, naar een ontwerp van J.A.C. Huijsmans. De geblokte lisenen die het einde van de gevel aan de twee zijkanten markeren vallen op.

De buurman heeft de lisenen overgenomen, denken wij, maar niets is minder waar. Het is andersom. Nr. 33 is al in 1956 gebouwd. Architect G. de Hoop uit Waalwijk (als ik zijn naam goed lees) tekenende deze lisenen het eerst en wel in opdracht van dezelfde A. Lips. Nr. 33 is als beneden en bovenwoning gebouwd, vandaar de twee deuren. Het pand is niet veel veranderd.

Dan volgen nr. 31 en 29, gebouwd in 1934, in opdracht van W.C. Priems, nr. 31 als winkelhuis en nr. 29 als woning. Het woonkamerraam van nr. 29 is een keer verbreed en ontgaan van zijn raamindeling.

Op nr. 27 vervolgt TIWOS zijn plan voor 92 woningen en 18 appartementen met als bouwjaar 2005. Hier met een lijst om het slaapkamerraam.

Trompstr 44-30

We gaan nog even terug voor de overkant. Daar heeft op nr. 44 en 42 landbouwer A.J. de Brouwer in 1934 twee woningen laten bouwen naar een ontwerp van J. Brenders. Nr. 42 laat boven nog de originele raamindeling zien. Beneden had het raam de bekende jaren-dertigindeling.

Op nr. 40 neemt TIWOS het stokje weer over met op 40 en 38 de voordeuren, op 36 en 34 de woonkamerramen en op 32 en 30 de slaapkamerramen in de lijst.

Trompstr 28-18

Trompstr 25-15

Dan verbreed de straat zich met rechts en links een blok van gestapelde woningen, rechts nr. 18-01 tm 18-09, 20-01 tm 20-09, 22, 24, 26 en 28 en links 15-01 tm 15-09, 17-01 tm 17-09, 19, 21, 23 en 25, in totaal 22 woningen per blok, rode baksteen en waar de gevel naar binnen wijkt witpleisterwerk. Het ziet er mooi uit. Dit is architectuur van Atelier Pro uit den Haag, TIWOS is weer de opdrachtgever en het bouwjaar is rond 2008. Rood metselwerk en wit pleisterwerk.

Wassenaerlaan 35-45

En Atelier Pro gaat nog verder. De Trompstraat gaat over in een soort plein met sport- en speelveldjes. De linkerwand van dit plein heeft dit architectenbureau mogen invullen met een appartementengebouw dat onderdak biedt aan 27 adressen: Wassenaerlaan 35-01 tm 35-08, 37-01 tm 37-08, 39-01 tm 39-08 en 41, 43 en 45. Ook weer samen met TIWOS.

Wassenaerlaan 36 A

Wassenaerlaan 38

Aan de overkant zien we op Wassenaerlaan nr. 36, 36.01 tm 36.09, 38 en 44 de Multi Functionele Accommodatie Zuiderkwartier. Ook architectuur van Atelier Pro, maar deze keer heeft het bureau een bruine gevelsteen gehanteerd. Een indrukwekkend gebouw naast de pastorie en de kerk die een hele andere indruk wekken. Een mooie confrontatie.

We gaan rechts van de MFA de Piet Heinstraat in. Daar zien we aan de rechterkant weer woningbouw van DeZwarteHond en TIWOS. Op nr. 30, 28, 26, en 24 worden de woonkamerramen ingelijst, op nr. 22 en 20 en 18 en 16 de slaapkamerramen, op nr. 14, 12, en 10 zijn de woonkamerramen weer aan de beurt en op nr. 8, 6 en 4 de voordeuren. De serie eindigt met de omlijste slaapkamer van nr. 2.

We lopen terug via de overkant waar het MFAgebouw in twee delen de hele wand beslaat. Hier in het achterdeel registreren we nog drie adressen, Piet Heinstraat 1, 3 en 3a. Waar de twee gebouwdelen elkaar bijna loslaten levert dit een fraaie doorkijk naar de naburige pastorie op.

Wassenaerlaan 34

Wassenaerlaan 32

We lopen weer terug naar de voorkant van het MFAgebouw en zien daar voorbij dit gebouw op **Wassenaerlaan nr. 34 en 32** de pastorie en de kerk van de parochie Gerardus Majella.

Wassenaerlaan 32i-1

Over de kerk schreven we een moNument van de week (nr.28) dat we hier citeren.

De kerk dateert van 1923. Het ontwerp is van Jos Cuypers en Pierre Cuypers jr., de beschilderingen van Piet Gerrits. Sinds de Lidwinakerk in 2005 werd gesloopt, heet de kerk de Lidwina-Gerardus Majellakerk. Dit vanwege het samenvoegen van de parochies. De bijzondere kerk oogt heel eenvoudig en is gebouwd met goedkope materialen. Deze driebeukige bakstenen kerk bevat elementen uit de stijl van het expressionisme. Kunstenaar Piet Gerrits, die in Nijmegen de Heilig Landstichting ontwierp, heeft de werkelijk prachtige schilderijen aangebracht. Wat het meest opvalt in het interieur is, dat de houten dakspanten in het zicht zijn gebleven. De kerk was bedoeld als middelpunt van de destijds nieuwe wijk Trouwlaan, Oerlesestraat en Nieuwstraat. Op de kerk en het mooie kerkplein komen diverse straten uit. Door beperkte financiële middelen werd een hoge toren nooit gebouwd. Gerardus Majella was een Italiaanse volkshelige uit de achttiende eeuw, die in 1904 heilig werd verklaard.

De pastorie is tegelijk met de kerk gebouwd. Dezelfde architecten Jos en Pierre Cuypers jr. uit Amsterdam tekenden voor het ontwerp. De doopkapel is in de pastorie ondergebracht. Er is niet veel aan de gevels van kerk en pastorie veranderd. We zetten ze beide op de **HI**lijst.

Wassenaerlaan 9-19

We kijken naar de overkant waar we links een volgende serie woningen van de Woningbouwdienst en Meijssing zien. Op de hoek heet het nog Pastoor Vromansstraat nr. 5 maar de volgende woningen nr. 33 tm 9 zijn alle aan de Wassenaerlaan gelegen. Veertien woningen in totaal. De eerste woning met een dwarskap en de volgende met een langskap. Ook hier, 1921 als bouwjaar en 1972 als renovatiejaar. De woningen die een sprongetje naar voren maken zijn wit geschilderd. Ook de zijgevel van nr. 7 die niet bij het project hoort is daarbij meegenomen.

Wassenaerlaan 1-7

Nr. 7 en 5 zijn in 1930 gebouwd als winkelhuis (7) en woning door aannemer Jos Smolders. Alle ramen zijn ontdaan van hun bovenlichten met uitzondering van het woonkamerraam van nr. 5. We zien twee topgevels in erg ruim bemeten dakgoten staan. Er staat geen naam van een architect op tekening. Dat is bij nr. 3 en 1 wel het geval. Deze huizen zijn ontworpen door H. Wentink en in 1937 door aannemer H. Heerkens gebouwd. Boven is er niets veranderd aan de raamindelingen, beneden hadden de ramen oorspronkelijk de jarendertig indeling (drie bovenramen en twee zijramen, aan iedere kant één).

Nieuwstr 150-144

We gaan rechtsaf een stukje Nieuwstraat in.

Het huis op de hoek is nr. 150 is samen met 148, 146 en 144 ontwikkeld door makelaar W.F.J. Wackerhausen, voor de NV Wabo uit Eindhoven. De architectuur is van Th.P. van de Boomen uit dezelfde stad. Nr. 150 en 148 zijn apart vergund, beide in 1932, nr. 146 en 144 samen als twee woningen, in 1933. Nr. 150 als winkelhuis met bakkerij en wagenloods. De bakkerij zat achter de winkel, in het grote gebouw aan de Wassenaerlaan, de wagenloods zat daar weer achter. De ramen aan de voorkant hadden boven dezelfde indeling die we zien bij de andere nummers. Beneden was het linker raam het woonkamerraam. Nr. 148 is ook als winkelhuis begonnen. Waar we nu een voordeur en een groot raam zien zagen we in 1932 een winkeldeur tussen twee grote etalageramen. Rechts, waar we nu een groot raam zien zat toen een poort voor een onderdoorgang. In 1977 heeft dit pand zijn huidige aanzicht gekregen. De nummers 146 en 144 hadden oorspronkelijk een jarendertigraamindeling in het woonkamerraam.

Nieuwstr 142-130

Dan is het mooie pand op nr. 142 aan de beurt. Het is in 1937 gebouwd in opdracht van Fr. Otten als winkelhuis. Het halfronde raam rechts is in de plaats van twee houten deuren gekomen die toegang gaven aan een magazijn. Verder ziet de gevel er nog oorspronkelijk uit. Mooie uitkijktoren in het dak. De handtekening van de architect kan ik niet ontcijferen.

Nieuwstr 130-134

Dan schiet het ineens op. Nr. 132 en 130 zijn al aan de beurt. Dit pand is in 1950 gebouwd, ook door Fr. Otten. Op de tekening staat geen naam van een architect. De benedenverdieping is wat gewijzigd. De twee voordeuren in het midden zijn nog origineel. Links en rechts hiervan zaten dubbele houten deuren in de gevels die toegang gaven tot het magazijn. Links zien we nu een extra voordeur en rechts een woonkamerraam. Je zou zeggen dat de nummers 142 en 132 en 130 door dezelfde architect ontworpen zijn, vooralsnog blijft deze naamloos.

Nieuwstr 126-128

Nr. 128 kent een lange geschiedenis. In 1910 bouwde koopman Jos. Sebregts hier twee woningen, eenlaags met zadeldak en twee kleine dakkapellen. Twee smalle hoge deuren in het midden. In 1926 is in opdracht van koopman W.L. van Gestel de gevel van beide panden verhoogd. Het pand kreeg toen op de begane grond een magazijn en garage, rechts een winkel en boven de woning. F.P.J. Ruts was toen de architect. In 1996 heeft het pand uiteindelijk de huidige gevel gekregen. Links zien we de ingang naar de bovenwoning en in het midden die van de benedenwoning.

We gaan weer terug naar de Wassenaerlaan waar de kant van de even nummers op ons staat te wachten.

Op nr. 2, 4 en 6 zien we bekende gezichten. Hier heeft makelaar W. Wackerhausen uit Eindhoven die we net al om de hoek in de Nieuwstraat tegenkwamen samen met zijn compagnon architect Th. P. van de Boomen nog eens drie huizen van dezelfde architectuur gebouwd. Ook in 1932. Alle ramen, ook op de tweede bouwlaag, zijn hier kaal gemaakt.

Op nr. 8 neemt J.D. Meijsing de draad weer op met zijn plan voor 69 woningen en 4 winkelhuizen van 1921. We zagen ze al eerder. In 1972 zijn ze gerenoveerd en niet zo

lang geleden weer 'gefatsoeneerd'. Hier in deze straat nog eens 12 woningen, nr. 8 tm 30.

P Vroomansstr 3-1

En dan, linksaf de hoek om, in de Pastoor Vroomansstraat op nr. 3 en 1, een vervolg van het 69-woningenplan. Dit zijn waarschijnlijk de andere twee winkelhuizen in het plan geweest.

De Ruijterstr 31-27

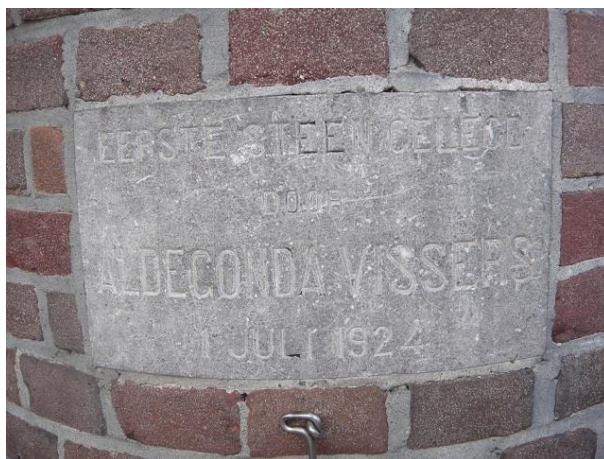
We gaan vervolgens linksaf de De Ruijterstraat in waar bijna de hele linkerzijde, nr. 31 tm 7 in beslag wordt genomen door het 69-woningenplan. We hebben er al genoeg over gezegd.

Nieuwstr 124

Nieuwstr 124 D en Ds

Op het einde van de straat zien we op de hoek op het adres De Ruijterstraat 5 en Nieuwstraat nr. 124 een pand dat gebouwd is in 1924 in opdracht van J.F. Vissers. M. J. Bedaux (de vader van Jos.) was de architect. Twee winkelhuizen. Nog steeds een indrukwekkend pand met die twee topgevels en die ronde bakstenen zuilen die een van de winkelingangen markeren. De ramen in de tweede bouwlaag waren alle veelruits. We lopen terug, de overkant hebben we een vorige keer beschreven.

De Ruijterstr 33

We lopen recht op het adres **De Ruijterstraat 33** af, het nog steeds prachtige voormalige zusterhuis dat het Kerkbestuur van de parochie van de Heilige Gerardus Majella hier in 1923 heeft laten bouwen, samen met de kerk en de pastorie. Ook een ontwerp van de Amsterdamse architecten Jos. en Pierre Cuypers. Niet de zusters van Liefde van de Oude Dijk zoals bijna overal in Tilburg bemanden dit klooster maar de zusters van de Chloorstraat uit Den Bosch. De laatste zuster vertrok in 1975. De lange dakkapel op de zolder is in vijftien raampjes verdeeld, voor iedere zuster een raampje. Beneden was er op de verdieping een slaapzaal met twaalf chambretjes en drie logeerkamers. Ook een bidkapel was daar ondergebracht. Nog steeds een mooi gebouw dat we met name omdat het een ensemble vormt met de kerk en de pastorie op onze **HI**lijst plaatsen.

Dan lopen we langs de achterkant van de gebouwen van het Zuiderkwartier. Verzorgde architectuur van Atelier Pro. We kijken ook nog even omhoog naar het subtiele klokkentorentje op het klooster.

De Ruyterstr 35-39

We steken de Piet Heinstraat over en gaan daar weer verder met het plan van DeZwarteHond en TIWOS. Dit zullen de 18 appartementen zijn: De Ruijterstraat 35, 37 en 39 en Veestraat 129 en 131-01 tm 131-07 en 133-01 tm 133-07. Ook hier weer de rode baksteen, grijze puien, met af en toe een betonnen omlijsting. Bouwjaar 2005.

Veestr 139b-145

Met het gebouw gaan we de hoek om, de Veestraat in. Daar zien we na het appartementengebouw weer dertien eengezinswoningen van hetzelfde bouwplan: nr. 135a, 135b, 135c, 137a, 137b, 137c, 139a, 139b, 139c, 141a, 141b, 141c en 143. De lijsten verwisselen van plaats in de gevel. De gevels wisselen van hoogte en vertonen af en toe een knik. Bouwjaar 2005.

Veestr 145-155

Op nr.145 neemt de architectuur van de jaren vijftig de draad weer op. Eerst vier woningen van een bouwplan van dertien woningen dat aannemer C. Heerkens hier

realiseerde in 1953, nr. 145 tm 151. De architectuur is van Architectenbureau Heerkens. Nr. 147 heeft nog de originele raamverdeling. Sobere huizen, met lisenenop de scheiding. Bij nr. 151 zien we nog de originele, onbeschilderde deuromlijsting. Nr. 153 en 155 zijn in 1963 gebouwd. Het bouwarchief zwijgt erover. We vermoeden dat de architectuur ook van Noud Heerkens is. Dezelfde klossen onder de goot. De gestapelde ramen van 153 lijken nog origineel.

Oerlesestr 59-65

We gaan rechtsaf de hoek om en komen zo weer in de Oerlesestraat. Op nr. 59 tm 65 wordt het bouwplan van C. Heerkens voor 14 woningen vervolgd met nog eens vier stuks.

R Claeszenstr 42-34

En dan gaan we weer rechts af en gaan daar, in de Reinier Claeszenstraat, verder met de dertien van Heerkens, hier, op nr. 42 tm 34, de resterende vijf stuks. De voordeuren zijn hier alle vervangen door witte kunststof exemplaren. Bijna alle ramen en deuren zijn voorzien van rolluiken.

R Claeszenstr 32-12

Dan neemt DeZwarteHond de straatregie weer over met zijn 92 woningen- en 18 appartementenplan, gebouwd in 2005. Hier, aan de rechterkant, met elf woningen op nr. 32 tm 12. Eerst vier woningen met lijsten rond de voordeuren, dan drie woningen met lijsten rond de woonkamerramen en tot slot nog eens vier woningen met omlijste slaapkamerramen.

R Claeszenstr 13-37

En aan de overkant zien we als we teruglopen hetzelfde: in totaal dertien woningen, nr. 13 tm 37. Eerst vier woningen met lijsten rond de voordeuren, dan vier woningen met lijsten rond de woonkamers, dan drie woningen met lijsten rond de slaapkamers en tot slot maken twee lijsten rond de voordeuren de dertien woningen compleet. Dan volgt op nr. 39 tm 53 een in 2002 gebouwd appartementengebouw voor acht woningen. De opdrachtgever was W. van der Donk uit St. Michielgestel en J&S Architecten uit Boxtel hebben het plan mogen tekenen. We zeggen er niets van.

Oerlesestr 79 (-87)

Dan slaan we rechtsaf en komen we zo weer in de Oerlesestraat.

Daar treffen we als eerst op nr. 79 tm 87 een langevelboerderij aan die hier voor 1900 gebouwd moet zijn. We schreven er een moNument van de week over: nr. 296, dat we hier graag integraal citeren

Een van de slopershamer geredde voormalige langgevelboerderij in een verstedelijkte omgeving.

We zien een bakstenen gebouw met wolfsdak. In het voormalige bedrijfsgedeelte zit een half rond stalraam, rechts ervan zat ook een later (1948) ingebouwd winkeltje. De gevelindeling van het woongedeelte dateert van 1921. Onder de dakrand met fries en gootlijst zitten staafankers. De linkerzijgevel heeft een stalraam en hooiluik. De aanbouw rechtsachter was het bakhuis uit 1921. Het interieur is in 1997 vernieuwd en op voor- en achterschild zijn dakramen geplaatst. Tot 1949 heeft er een boerenbedrijf in gezeten en tot 1981 werden er nog zuivel en fijne vleeswaren verkocht. Er wordt nu gewoond. De grote schuur links (nr. 89) heeft een bedrijfsfunctie.

Dit pand is typerend voor de vroegere agrarische bebouwing aan de lintbebouwing van de Oerlesestraat. Een bouwbedrijf wilde hier in 1994 woningen met garages en parkeerhavens realiseren. Het pand stond niet op een monumentenlijst en was geen onderdeel van een beschermd stadsgezicht. Wel was het opgenomen in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP). Sloop van deze laatst overgebleven boerderij in de Oerlesestraat zou 'een aantasting van het stadsbeeld' zijn. De aannemer spande een kort geding aan, er dreigden juridische procedures, maar men vond een 'minnelijke oplossing'. De gemeente bereikte uiteindelijk toch wat niet in rechte afgedwongen had kunnen worden.

De grote schuur (nr. 89) waarboven over gesproken wordt is in 1997 verbouwd tot hobbyruimte met woning.

Oerlesestr 91-101

En dan is met de nrs. 91 tm 101 het laatste project van vandaag aan de orde. Deze zes woningen zijn in 1928 gebouwd door aannemer J.A. van Hest van Boxtel. Het oorspronkelijk plan telde maar liefst 21 woningen en 4 winkelhuizen maar dat die zijn blijkbaar niet gerealiseerd. Deze wel. De raamindelingen zijn wel wat veranderd in de loop der tijd. De dakkapel op nr. 101 is in 2017 gerealiseerd.

Stadsverkenning 21 zit erop. Weer veel mooie en interessante zaken gezien.

GB 28 08 23

